

ושננתם

בשבילי האורות של תורות
הנגלה והנסתר המשולבים

שבת קודש | פרשת ושלח | ט"ז כסלו

אליהו רוזמרין.
ירושלים עיה"ק תובב"א

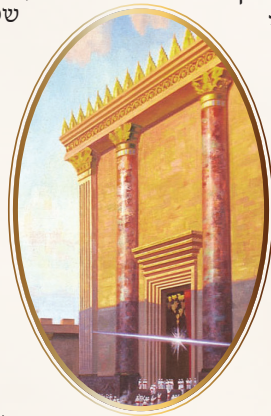
קרבנות 'קִיץ' המזבח' באותיות חדשות

קרבנות 'קִיץ' המזבח' באותיות חדשות

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַיהוָה, מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם וּדְרִשׁוּ חֲכָמֵינוּ (בתורת כוהנים) מתיבת 'קָרְבַּנְכֶם' שבא לרמז על קרבן 'קִיץ' מזבח', וכך מפרש לן רבן של ישראל על פסוק זה (רש"י שם) 'קָרְבַּנְכֶם מַלְמַד שֶׁהִיא בָּאָה נִדְבַת צְבוּר, הִיא עוֹלַת קִיץ הַמִּזְבֵּחַ הַבָּאָה מִן הַמּוֹתְרוֹת' (אמנם: בתורת כוהנים מצאנו גם דעה שסוברת שאפשר להתנדב לכתחילה קרבן נדבה, ראה פירוש הר"ש בתו"כ שם, ובעצם הרמב"ן מתחבט בזה בדבריו מפורסמים בתחילת פרשת ויקרא על דברי רש"י הללו, ושיטה זו תתבאר במאמר נפרד אצלנו בע"ה).

קרבן קִיץ מזבח ממה היה קרב

קרבן זה היה בא משלושה מיני מעות שהיו במקדש ואלו הן: **א) מותר תרומת הלשכה ושירי הלשכה:** דהיינו כל מה שנשאר ממה שתרמו למחצית השקל ונשתייר בלשכה (ראה: שקלים פרק ד משנה ד, וגמרא ורמב"ם פרק ד). **ב) כספים שדינם שיפלו לנדבה:** כגון חטאות ואשמות שדינם שירעו עד שיסתאבו (זולת חמש חטאות המתות דגמירי גמירי לה), כל הכספים שניתנים לששה שפרות שהיו במקדש (שקלים פרק ו משנה ה וברמב"ם שקלים פרק ב), והם: **1.** מותר חטאת כגון הפריש מעות לחטאתו, ולקחת חטאת והותיר מן המעות. **2.** מותר אשם. **3.** מותר קני זבים וזבות ויולדות. **4.** מותר קרבנות נזיר. **5.** מותר אשם

קרבן קִיץ המזבח מהותו ומקורו בתורה

בין כל הקרבנות כולם, מצאנו קרבן שונה באופי שלו ובמהותו והוא הקרבן הנקרא 'קִיץ' מזבח', קרבן זה הוא קרבן עולה שכולה כליל, והוא אינו בא למטרה מסוימת או בזמן מסוים, אלא בכל זמן שהיה מזבח מתבטל היו מקריבים עליו קרבן זה כדי שלא יהיה המזבח בטל, וחכמי התלמוד (במסכת שבעות דף יב:) קראו לקרבן הזה בלשון מליצי 'מה הן מביאין מן המותרות, קִיץ כבנות שוח למזבח', ומפרש עלה רבנו הגדול רש"י בלשונו 'והוא לשון קִיץ כדכתיב (שמואל ב טז) הלחם והקִיץ לאכול לנערים', ובמקום אחר כתב רש"י (כתובות קו: ע"ע בדבריו מנחות ז.) 'ונקראת קִיץ מזבח, כאדם שמביאים לו תאנים לאחר הסעודה לקינוח', בלשון רבותינו שבספרד מצאנו הגדרה פלאית לקרבן זה וכלשון רבינו הריטב"א (ר"ה דף טו.) בשם הרמב"ן 'כאדם שאין לו דבר אחר, ומעביר עתו בכנות שוח'.

רמז לקִיץ מזבח מן התורה

חכמינו זכרונם לברכה אף מצאו רמז במקרא לקרבן זה, בפסוק שבפרשת ויקרא שאמר הקדוש ברוך הוא למשה (פרק א פסוק ב) 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

השזורה בהבנת ענין נפלא זה של 'קיץ המזבח', והיא המחלוקת הגדולה שנפלה בין רבותינו הראשונים בנידון האם ה'ציבור יכולים להתפלל תפילת נדבה' כשם שכל 'יחיד' יכול להתפלל תפילת נדבה, וראש המדברים בסוגיא זו רבינו האלפסי במסכת ברכות (יג. מדה"ר) שכתב 'וכיון דקיימא לן דתפילות כנגד תמידין תקנום, כשם שאין הציבור מביא עולת נדבה, כך אין הציבור מתפללין תפילת נדבה' ורבינו המאור (שם) הרעיש כנגד רבינו האלפסי בנעימת לשונו 'פליאה דעת מני נשגבה לא אוכל לה, מה ראה לומר דבר זה, וכל התלמוד מלא מזה שהציבור מביא עולות נדבה כדאמרינן מותרות לנדבת ציבור אזלי, ותניא בספרא (תורת כוהנים ריש ויקרא שהובא בפתח המאמר) קרבנכם מלמד שהיא באה נדבת ציבור' אמנם רבינו הרמב"ן יצא במלחמות השם (שם) כנגד דברי המאור ומבאר שלא מצאנו כלל שציבור מתנדב עולה, אלא שמן המותרות היו מקריבים את קרבנות 'קיץ המזבח' אבל אין הציבור יכול להתנדב לכתחילה קרבן עולה (להרחבה: ראה דברי הרמב"ן עצמו בתחילת פרשת ויקרא ציינתי עליו לעיל, ובישועות מלכו ריש הלכות תפילה).

כלי המקדש וההתמדה

אמנם ביאור הענין הסתום הזה יתבאר לנו,

כאשר נצייר לפנינו את כלי המקדש המנורה השולחן והמזבח, ונשים לב כי הבורא יתברך שמו מצווה לנו בשלושת הכלים המשמשים לפניו במקדש שיתמידו

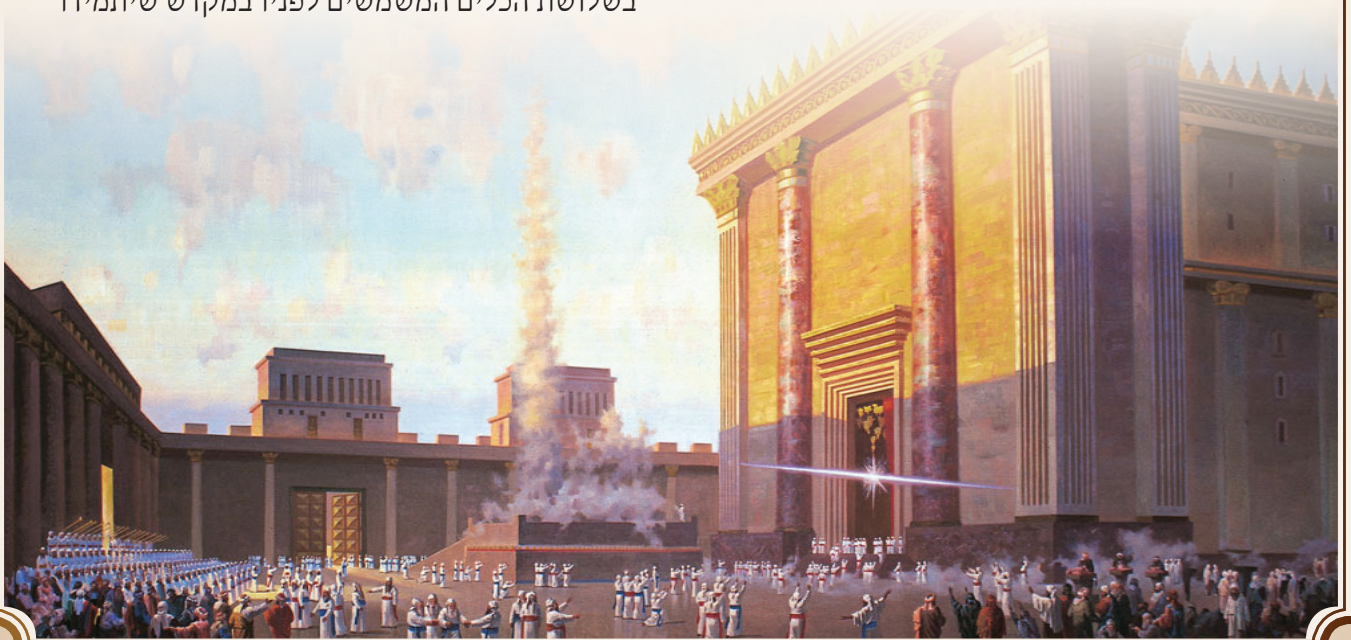
מצורע. 6. המתנדב סתם עולת בהמה (אלא שבהגדרת קרבן זה ישנם כמה שיטות. ראה: מבואי קדשים עמוד צא). (ג) **עולות ציבור שעברו שנתם או שהזקינו** (ראה שבועות דף יב: ברש"י ותוספות).

פליאות בהבנת קרבן קיץ מזבח

וכאשר ניתן אל לבנו להתבונן בטיב הקרבן הזה של 'קיץ מזבח', נמצא בו פליאות רבות שצריכים הבנה, ראשית יש לנו להבין מה החרדה הזאת שיהיה המזבח בטל וכי המזבח רעבתן היא שצריך לאכול בכל שעה, וגם יש לנו לדעת מהו ההגדרה של אדם שאוכל לקינוח, שהרי בפשטות הדברים נראים שאדם האוכל לקינוח כרעבתן שאוכל מתוך חוסר מעש שאין לו מחסום לפיו, והרי כבר הובא בדברנו שאכן כך פירשו רבותינו שבספרד, ואיך נוכל להשתמש כלפי המזבח בכל המשלים הללו שהם לכאורה היפך השלימות והקדושה, וגם זאת יש לנו לדעת שאם אכן המזבח צריך לאכול בכל שעה א"כ אמאי מגישים לפניו כל הני 'מותרות' ו'שיריים' ואין מקריבים לפניו לכתחילה קרבנות שלמים לקיץ מזבח, שהרי המזבח רעב ולמה לא נאכילהו כדת אתמהא.

תפילת נדבה בציבור

ויש לנו לקרב אל לבנו עוד סוגיא נפלאה

כי בעוד שפשטות המילה **תמיד** מורה על ההתמדה והתמשכות הענין מצד הזמן, כמו כן יכול **תמיד** להיות ביטוי שהענין מקיף את כל סוגי הדברים והמינים ואין לו סוף, לומר שהענין **מתמיד** בכל מצב ובכל ענין ואין בו שינוי, ועל כן ההרחבה של המילה **תמיד** להורות שהענין הזה מתמיד ומקיף את כל התנאים והשינויים.

תמיד בפנים ובחוץ

ואם כנים אנחנו, הרי שלמדנו כי בעוד שתמיד

הנעשה בפנים מורה על המשכיות מצד הזמן, כך **תמיד הנעשה בחוץ** מורה על המשכיות הענין בלי סוף והגבלה, ועל כן נביטה נפלאות ונבין כי בעוד שבעוד שבמנורה היה התמידות מתקיים ע"י **אש דקה**, וגם **במזבח הפנימי** היה מתקיים התמידות על ידי **קטורת דקה**, לעומתם **במזבח החיצון** היה התמידות מתקיים על ידי **קרבנות מבהמות גסות** וכל המסתעף, כי אכן התמידות של **מזבח החיצון** מתקיים על ידי השפע הבלתי מוגבל של כל הבהמות והצמחים שהיו עולים ע"ג מזבח (ויש הרחבה בענין זה להבין כמה סוגיות, שבעצם כל הקרבנות נכללות בקרבן 'עולה', לומר שבעצם התמידים שהם עולות 'כוללים' בתוכם את התמידות של המזבח, ובזה מונח הגילוי הנפלא של תורתם הדשן ובע"ה נכתוב ע"ז בנפרד).

קִיץ המזבח סמל התמידות בכל הקצוות

ונפתחו לפנינו שערי ארמון להבין מהות

הקרבן המופלא המכונה **'קִיץ המזבח'**, כאשר נתבונן במהות השם **'קִיץ'** מהו, ועתה דע כי הקִיץ מסמל את הקִיץ והסוף של השנה, וכן כל סוף ענין מכונה **קִיץ** או **קִיץ**, ועתה הבן כי כאשר אנחנו רוצים לצייר מצב של **תמידות** ללא הגבלה אנו צריכים להכליל את כל הקצוות, במילים מובנות יותר כאשר אנחנו רוצים לצייר שבמזבח החיצון יש **הקרבה תמידית**

בעבודתם, ולכן מצאנו את הנר המערבי הנקרא **'נר תמיד'** עם כל פרטי הדינים שלו (ראה: מנחות פח: והמסתעף), וכך מצאנו את **לחם הפנים לפני תמיד'** עם כל פרטי הדינים שלו (ראה: מנחות צט: והמסתעף), וכמו שמצאנו ענין התמידות במנורה ושולחן כן מצאנו ההתמדה **בשני המזבחות הפנימי והחיצון**, וביאור הדבר כאשר נבין כי **הקטורת** שהיה מקריב מחצית בבוקר ומחצית בין הערביים הם בעצם **רצף אחד של הקרבה** אלא שהיה מתחלק לבוקר ולערב, והטעם בזה כי כאשר מקריבים בשני קצוות היום אות שבעצם **הקרבה זו נמשכת ומקשרת את כל היום.**

תמיד והתמידות של מזבח החיצון

וכמידתו של מזבח הפנימי כך

מידתו של מזבח החיצון, שעבודתו בתמידות ועל כן היו מקריבים עליו שני **תמידים** בבוקר ובערב שעל ידם נוצר **רצף של הקרבה במשך כל היום**, ועל כן נקרא שם הקרבן **תמיד** להורות שכך מהותו שממשיך במזבח את ההתמדה של ההקרבה (וידוע שבדרך זו מיישבים את שיטת הרמב"ם שמונה את הקטורת של הבוקר ובין הערביים למצוה אחת, וכן מונה את שני התמידין למצוה אחת, והרמב"ן חולק עליו (ראה סה"מ מצוה כח ורמב"ן סוף שורש יא), אמנם יסוד שיטת הרמב"ם שהמצווה היא **תמידית** רק שבפועל במתחלקת לבוקר וערב), ונמצא למדנו שיש לנו כמה עניני **תמיד** בכל כלי המקדש **הפנימיים והחיצוניים**, אלא שיש לנו להשים על לבנו שיש ההבדל בין **'כלי המקדש הפנימיים'** שהם המנורה והשולחן והמזבח, לבין **'כלי המקדש החיצוניים'** שהוא המזבח החיצון, כי בעוד שהכלים הפנימיים מסמלים את התמיד **'ש'בפנים'** הרי שהכלים החיצוניים מסמלים את התמיד **'ש'בחוץ'**.

תמיד במשמעות של זמן ואין סוף

ועתה נתבונן ונעמיק לרובד נוסף, כאשר

נשכיל להבין כי למילה **'תמיד'** יש כמה משמעויות,

עומק סברות הראשונים לגבי תפילת נדבה בציבור

ומה נהדר ונעים כאשר נביט לעבר דברי רבותינו הראשונים שנחלקו האם יש נדבה בציבור, שדעת הרי"ף והרמב"ן ודעמם שאין נדבה בקרבן ציבור, לעומת דעת בעל המאור ושעמו שסוברים שאפשר לנדב קרבן קיץ מזבח, ומעתה נבין עומק הדברים והצדדים, שכיון שזכינו להבין ש**קיץ המזבח** היא ההשלמה לקרבן **תמיד** והם מקשה אחת של תמידיות, מעתה נבין שמצד אחד אפשר לראות את **קיץ המזבח** כדיעבד שכאשר נשתייר מן הקרבנות מקריבים אותם **רק כדי שלא מזבח בטל**, אמנם לאידך גיסא אפשר לראות בקיץ **המזבח** קרבן לכתחילה ומהודר, והיינו שאף שאין בנו כח לייצר את קרבנות **קיץ המזבח** כיון שמהות הקרבן הזה הוא רק במצב של **דיעבד** כאשר נשתיירו, אמנם **תכלית ורצון** קרבן תמיד נעשה דייקא על ידי **מצב של דיעבד** שגם הוא נכלל בלכתחילה, ויאירו לנו באור חדש דעת בעל המאור וסייעתו, דאף ציבור שלא התפללו וכעת הם במצב של **דיעבד** הרי הם נכללים בקיץ **המזבח** לכתחילה ותן לחכם ויחכם עוד.

בלתי פוסקת ומוגבלת, עלינו להקריב עליה את כל סוגי הקרבנות אפילו הפחותים ביותר שהם בגדר **קיץ** ואינם באים לעיקר אכילה וממילא יש לפנינו **ציור של תמידי בכמות ואיכות**.

קיץ המזבח מעלה את הקרבנות שהם בבחינת קצוות

ולפי שהמזבח החיצון עיקר מהותו לקשר את כל הקצוות כלפי מעלה, והמזבח מגלה שבעצם גם המותרות ושיירי לשכה וכל הקרבנות שהם בגדר דחויים בבחינת **'קיץ'**, דווקא במקום המזבח היו עולים ומתעלים ונעשים **קיץ המזבח**, ועל כן באו הקרבנות האלו דייקא בציור של אדם הרעבתן שאוכל מפני שאין לו דבר אחר, שנראה כפליאה עצומה בלתי מובנת, אמנם הן הן הדברים שהקרבנות הללו שהם דחויים ונפולים בבחינת אדם האוכל מפני שמעביר עתו גם להם יש עלייה ושלימות במקום **קיץ המזבח** (ויש הרחבה בדברים, שבעצם קיץ מזבח מכפר על כל אלו שלא התכפר להם בתמיד של שחר כגון גר שנתגייר, ומסתעף להרבה ענפים).

בדרך קצרה:

שני מובנים קיימים במושג **תמיד**:

1. תמיד במושג של **זמן**.

2. תמיד במושג של **סיטואציה**.

בכלי המקדש הפנימיים, מתבטא **תמיד** במושג של זמן, לעומת **מזבח החיצון** שם מתבטא התמיד בשני ערוצים, קרבן **התמיד** במושג של זמן, לעומת **קרבן קיץ המזבח** במושג של התמידי בכל הסיטואציות.

